

УДК 633.853.494: 311.14/15

Присяжнюк Л.М., кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії молекулярно-генетичного аналізу
Топчій О.В., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії показників якості сортів рослин
Шитківа Ю.В., старший науковий співробітник лабораторії молекулярно-генетичного аналізу
Києнко З.Б., кандидат с.-г. наук, заступник директора
 Український інститут експертизи сортів рослин
 E-mail: prysiazhniuk_l@ukr.net

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПЛАСТИЧНОСТІ ТА СТАБІЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ СОРТІВ РІПАКУ ЯРОГО

На сьогодні важливою умовою вирощування ріпаку ярого (*Brassica napus* L.) в Україні є відповідність сортів світовим стандартам за рівнем урожайності та якості продукції. Генотипові відмінності відіграють головну роль в адаптації ріпаку до умов вирощування. Варіювання реакції сортів на зміни навколишнього середовища розглядається як взаємодія генотипу та навколишнього середовища. Тому актуальним є вивчення потенціалу адаптивності нових сортів ріпаку ярого для обґрунтування технології його виробництва. Метою роботи було виявлення перспективних сортів ріпаку ярого для вирощування у різних ґрунтово-кліматичних зонах України за показниками екологічної пластичності та стабільності ознак врожайності та вмісту олії.

Польові дослідження 7 сортів ріпаку ярого проводились протягом 2015-2016 рр. в трьох ґрунтово-кліматичних зонах (Степ, Лісостеп та Полісся), 5 сортів протягом 2018-2019 рр. – в зоні Степу та Лісостепу на дослідних полях філій Українського інституту експертизи сортів рослин. Лабораторні дослідження проведені за методикою державної науково-технічної експертизи сортів рослин (Методи визначення показників якості продукції рослинництва). Аналіз стабільності та пластичності показників урожайності та вмісту олії проводили за методикою Ебергарда-Рассела.

В результаті аналізу визначено, що за ознакою врожайності за 2015-2016 роки досліджень до високопластичних належать сорти 'Сандер', 'ДК 7150 КЛ', 'ДК 7160 КЛ'. Визначено, що в різних ґрунтово-кліматичних зонах високостабільними сортами виявились 'ДК 7155 КЛ',

'Білдер' та 'КЛІК КЛ'. До інтенсивних сортів відповідно до відхилення середньогрупового значення коефіцієнту стабільності реакції за ознакою врожайності належать 'ДК 7150 КЛ', 'ДК 7160 КЛ' та 'Сандер'.

За ознакою вмісту олії високопластичними виявились сорти 'ДК 7160 КЛ' та 'Сандер'. За ознакою вмісту олії до високостабільних можна віднести сорти 'ДК 7150 КЛ', 'Аксана', 'Білдер' та 'КЛІК КЛ'. До інтенсивних сортів можна віднести 'ДК 7150 КЛ', 'Аксана', 'Білдер' та 'КЛІК КЛ', які максимально придатні для інтенсивних технологій вирощування.

За 2018-2019 роки високопластичними виявились сорти 'ЦЕБРА КЛ', 'Лавіна' та 'Лакріц'. Сорти 'Клеопатра' та 'САОКЕР КЛ' виявились високостабільними за роки досліджень за ознакою вмісту білка. Сорти 'Лавіна' та 'Лакріц' відповідно до досліджуваних показників пластичності та стабільності належать до сортів інтенсивного типу.

Відповідно до отриманих даних, за ознакою вмісту олії сорти 'ЦЕБРА КЛ' та 'САОКЕР КЛ' виявились високопластичними та високостабільними. В 2018-2019 рр. за вмістом олії не виявлено інтенсивних сортів ріпаку ярого, що може бути пояснено тим, що сорти створювались як олійні, тому вміст олії суттєво не залежить від факторів навколишнього середовища.

Таким чином, сорти ріпаку ярого, які показали себе як інтенсивні протягом досліджуваних років за ознаками урожайності та вмісту олії позитивно реагують на поліпшення умов вирощування, застосування додаткового удобрення та інших елементів технології.

УДК 632.651

Приходько І.В., аспірант**Бабич А.Г.**, к.с.-г.н., доцент кафедри інтегрованого захисту та карантину рослин**Бабич О.А.**, к.б.н., доцент кафедри ентомології м. проф. М.П. Дядечка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: nubipbabich@gmail.com

ДОМІНУЮЧІ ФІТОПАЗИТИЧНІ НЕМАТОДИ КУКУРУДЗИ ТА ЇХ БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Кукурудза є однією із основних сільськогосподарських культур. В Україні посівні площі під кукурудзою в сезоні 2020 року зросли до 5,39 млн га. Проте, часте повернення даної культури на попереднє місце в сучасних сівозмінах короткою ротацією зумовлює масове накопичення фітопаразитичних нематод.

Проведені нами у 2020 році дослідження засвідчили, що серед основних екотрофічних груп, виділених нами з кореневої системи кукурудзи нематод, 62% – належали до фітогельмінтів, 27% – сапробіотичних нематод, які живляться розкладаючими рештками та 11% – мікогельмінтів, які трофічно пов'язані з грибними ураженими рослин.